

Krajowy Sekretariat Nauki i Oświaty NSZZ „Solidarność”

National Secretariat of Science and Education of NSZZ „Solidarność”

Warszawa, 28 stycznia 2026 r.

L.dz. KSNiO/KSOiW/13w/2026

Szanowna Pani

Barbara Nowacka

Minister Edukacji Narodowej

Dot.: DKO-WPP.0231.7.2025.MM

Opinia

**Krajowego Sekretariatu Nauki i Oświaty NSZZ „Solidarność”
do projektu rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 21 stycznia 2026 r.
w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy
programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej**

Krajowy Sekretariat Nauki i Oświaty NSZZ „Solidarność” (KSNiO) negatywnie opiniuje projekt rozporządzenia Ministra Edukacji w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

I. Uwagi ogólne

Projekt w przedstawionym kształcie nie stanowi korekty treści nauczania. W istocie wprowadza nową koncepcję funkcjonowania szkoły, nowy model roli nauczyciela oraz nową wizję odpowiedzialności państwa za rozwój psychiczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, bez dokonania zmian ustawowych, bez zabezpieczenia finansowego oraz bez zapewnienia realnych warunków organizacyjnych do wdrożenia tych rozwiązań.

Projekt przekracza zakres delegacji ustawowej wynikającej z art. 47 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe. Rozporządzenie nie ogranicza się do określenia celów i treści kształcenia, lecz w sposób normatywny opisuje funkcjonowanie szkoły, relacje nauczyciel–uczeń, pożądane postawy nauczycieli oraz obszary oddziaływań wychowawczych i rozwojowych. W konsekwencji rozporządzenie nie wykonuje ustawy, lecz ją uzupełnia i modyfikuje, co narusza art. 92 ust. 1 Konstytucji RP.

Projekt podstaw programowych w sposób systemowy i trwały rozszerza zakres zadań nauczycieli, przypisując im odpowiedzialność m.in. za kształtowanie tożsamości uczniów, wzmacnianie odporności psychicznej, rozwój tzw. „dobrostanu”, sprawczości, samoregulacji, kompetencji emocjonalnych oraz radzenie sobie ze stresem. Pojęcia te są w projekcie używane jako kategorie normatywne o charakterze quasi-psychologicznym. Ich wprowadzenie do podstawy programowej prowadzi do faktycznego przesunięcia granic odpowiedzialności nauczyciela w stronę roli terapeuty, trenera rozwoju osobistego

lub quasi-psychologa – bez podstaw prawnych, bez standardów kwalifikacyjnych oraz bez systemowego wsparcia specjalistycznego.

KSNiO podkreśla, że szkoła nie jest placówką terapeutyczną, a nauczyciel nie jest psychologiem ani terapeutą. Projekt w sposób nieuprawniony zaciera granice między edukacją, wychowaniem a oddziaływaniami psychologicznymi. Stwarza to poważne zagrożenia zarówno dla uczniów, jak i dla nauczycieli, ponieważ może prowadzić do nieprofesjonalnych interwencji w sferę psychiki dziecka, naruszeń granic prywatności, eskalacji konfliktów z rodzicami oraz zwiększenia ryzyka odpowiedzialności prawnej nauczycieli za działania, do których nie posiadają ustawowych kompetencji ani przygotowania.

Wprowadzenie quasi-psychologicznych celów do podstawy programowej tworzy również ryzyko instrumentalizacji problemów zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży. Zamiast wzmacniania systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, projekt przerzuca ciężar reagowania na kryzysy psychiczne na szkołę i nauczycieli, bez zapewnienia etatów specjalistów, standardów postępowania oraz jasnego rozdziału odpowiedzialności instytucjonalnej.

Projekt generuje istotne zagrożenia organizacyjne dla szkół. Zakłada funkcjonowanie placówek jako środowisk permanentnej pracy projektowej, aktywizmu społecznego oraz rozbudowanych oddziaływań wychowawczo-rozwojowych, bez zmian w systemie finansowania oświaty, bez zwiększenia liczby psychologów, pedagogów i specjalistów oraz bez zapewnienia infrastruktury i czasu pracy umożliwiających realizację tych zadań. Oznacza to przerzucenie odpowiedzialności na dyrektorów i nauczycieli, a w praktyce – rozszerzenie pracy niewidocznej, nieewidencjonowanej i nieopłaconej.

Projekt stwarza realne zagrożenie dalszego przeciążenia nauczycieli. Rozszerzenie zakresu odpowiedzialności o obszary emocjonalne i psychiczne, przy jednoczesnym braku ograniczenia treści podstaw programowych oraz braku zmian w organizacji czasu pracy, prowadzi do pogłębienia wypalenia zawodowego, eskalacji konfliktów oraz dalszego odpływu kadry z zawodu.

Projekt niesie również poważne zagrożenia dla szkół jako instytucji. Zwiększenie oczekiwań w zakresie dobrostanu psychicznego, kształtowania tożsamości i odporności psychicznej, bez jednoznacznego określenia granic odpowiedzialności szkoły, może prowadzić do wzrostu liczby skarg, roszczeń oraz sporów prawnych z rodzicami i opiekunami, a także do przerzucania na szkołę odpowiedzialności za zjawiska, które pozostają poza jej realnym wpływem.

Projekt cechuje się ponadto wewnętrzną niespójnością. Z jednej strony deklaruje autonomię nauczyciela, podmiotowość ucznia oraz elastyczność procesu kształcenia, z drugiej – narzuca rozbudowany, psychologicznie i ideowo obciążony katalog celów wychowawczych i rozwojowych, ograniczając realną swobodę programową. Z jednej strony mówi o odciążeniu szkoły, z drugiej – radykalnie poszerza jej zakres odpowiedzialności i katalog zadań, tworząc podstawę do wzmocnienia mechanizmów kontroli i rozliczania nauczycieli.

II. Uwagi szczegółowe

1. Wychowanie przedszkolne

KSNiO zauważa, że podstawa programowa wychowania przedszkolnego ma charakter nie tylko programowy, lecz w wielu miejscach wchodzi w obszar organizacji pracy przedszkola i szczegółowych standardów realizacyjnych, które w praktyce będą rozliczane wobec nauczycieli. Tak skonstruowana podstawa nie opisuje wyłącznie celów wychowania przedszkolnego, lecz tworzy rozszerzający się katalog obowiązków i oczekiwań, bez zapewnienia realnych warunków kadrowych, czasowych i finansowych do ich wykonania.

W ocenie KSNiO szczególnie niebezpieczne jest przekształcanie podstawy programowej w dokument roszczeniowy, w którym praktycznie każda sfera rozwoju dziecka staje się „zadaniem wszystkich nauczycieli”, a wymagania są formułowane w sposób pozwalający na ich wykorzystywanie jako podstawy do oceny pracy nauczyciela lub placówki niezależnie od warunków lokalowych i organizacyjnych. Prowadzi to do wzrostu biurokracji oraz pozorowania realizacji „na papierze”, zamiast rzeczywistej pracy z dziećmi.

KSNiO zwraca uwagę na wewnętrzną niespójność podstawy w obszarze kompetencji cyfrowych: z jednej strony kompetencje cyfrowe uznaje się za fundamentalne, z drugiej wprowadza się zakaz wykorzystywania urządzeń ekranowych na zajęciach w przedszkolu (poza wąskim wyjątkiem). W praktyce stawia to nauczycieli w sytuacji konfliktu norm i dowolności interpretacyjnej, co naraża ich na zarzuty niezależnie od przyjętej praktyki.

KSNiO krytycznie ocenia również wprowadzanie norm o charakterze organizacyjnym i quasi-BHP, w szczególności wskazania, że co najmniej raz w tygodniu dzieci powinny przebywać poza budynkiem dłużej niż godzinę, z wyjątkiem dni alertów RCB lub „szczególnie niesprzyjających warunków atmosferycznych”. Brakuje kryteriów oceny warunków, trybu podejmowania decyzji i zasad dokumentowania odstępstw, co zwiększa ryzyko konfliktów z rodzicami i przerzuca odpowiedzialność na nauczyciela w warunkach niepewności prawnej.

Analogicznie, rozbudowane zalecenia dotyczące organizacji przestrzeni przedszkolnej i wyposażenia mogą stać się narzędziem presji i rozliczania nauczycieli z elementów, na które nie mają wpływu, ponieważ odpowiedzialność za infrastrukturę ponosi organ prowadzący. KSNiO nie akceptuje przerzucania na nauczycieli i dyrektorów odpowiedzialności za braki finansowe i nierówności między placówkami.

KSNiO wnosi o zmianę projektu poprzez jednoznaczne rozdzielenie części programowej od organizacyjno-infrastrukturalnej, ograniczenie zapisów roszczeniowych i kontrolnych, doprecyzowanie kwestii kompetencji cyfrowych w sposób niesprzeczny oraz przeniesienie do dokumentów niewiążących tych elementów, które generują nowe obowiązki organizacyjne i zwiększają odpowiedzialność nauczycieli bez zapewnienia zasobów.

2. Szkoła podstawowa

2.1. Uwagi do konstrukcji i treści podstawy programowej

KSNiO ocenia, że projekt podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej ma charakter nie tylko kierunkowy, lecz w wielu miejscach tworzy standardy organizacyjne i metodyczne, które będą w praktyce przerzucane na nauczycieli jako

obowiązki do wykonania i udowodnienia. Projekt nadmiernie rozciąga odpowiedzialność nauczyciela, formułując tezę, że rozwijanie kompetencji fundamentalnych, przekrojowych i sprawczości jest „wspólnym zadaniem wszystkich nauczycieli” na wszystkich etapach i przedmiotach, co rozmywa odpowiedzialność po stronie państwa i organów prowadzących, a jednocześnie wzmacnia presję kontrolną wobec pojedynczego nauczyciela.

Rozbudowane opisy kompetencji przekrojowych oraz szczegółowe oczekiwania (m.in. w zakresie krytycznego myślenia, rozpoznawania manipulacji, mediacji, autorefleksji, planowania rozwoju, samooceny i stałego monitorowania postępów) stanowią w istocie rozszerzenie zakresu zadań wychowawczo-opiekuńczych i quasi-psychologicznych szkoły. Projekt wzmacnia presję na regularne monitorowanie, co może generować wzrost obciążeń dokumentacyjnych i biurokratyzację pracy.

Szczególnie krytycznie KSNiO ocenia wprowadzanie do podstawy programowej elementów o charakterze metodyczno-organizacyjnym, w tym koncepcji „stopniowego osiągania biegłości (mastery learning)” połączonej z wymogiem bieżącego monitorowania, a także kategorii „minimalnego poziomu osiągnięć” i obowiązku zapewnienia wsparcia w razie jego nieosiągnięcia. Rozwiązania te, przy braku zasobów, mogą zostać użyte do przerzucenia na nauczycieli odpowiedzialności za wyniki uczniów w warunkach niezależnych od szkoły.

KSNiO negatywnie ocenia również wprowadzanie modułów tematycznych o charakterze interdyscyplinarnym, które w praktyce będą wymuszać dodatkową koordynację i dokumentowanie bez zapewnienia czasu i formalnych rozwiązań organizacyjnych.

W ocenie KSNiO projekt ogranicza realną autonomię nauczyciela: deklaruje elastyczność, lecz jednocześnie narzuca standardy pracy i mechanizmy ciągłego monitorowania, co może prowadzić do rozliczania nauczycieli z form i procedur zamiast z jakości nauczania.

2.2. „Warunki i sposób realizacji” – edukacja wczesnoszkolna (klasy I–III)

KSNiO wskazuje, że część „Warunki i sposób realizacji” w edukacji wczesnoszkolnej w wielu miejscach nie opisuje warunków zapewnianych przez państwo i organy prowadzące, lecz ustanawia listę oczekiwań wobec nauczyciela, które będą przerzucane na nauczycieli i dyrektorów jako obowiązki do wykonania i udowodnienia, mimo braku systemowych gwarancji ich wykonalności.

Projekt zakłada daleko idącą indywidualizację tempa i metod nauczania oraz bieżące monitorowanie, ale nie przedstawia rozwiązań zapewniających warunki do indywidualizacji. W rezultacie powstaje norma oczekiwań, a nie opis warunków.

KSNiO krytycznie ocenia wprowadzanie wymogów ilościowych (np. minimum czterech pozycji książkowych rocznie), które mogą stać się narzędziem formalnego rozliczania, a nie rzeczywistej pracy nad motywacją czytelnictwem.

Zastrzeżenia budzą również standardy wynikowe, np. poziom A1 w języku obcym na zakończenie klasy III, bez rzetelnej oceny realnych warunków realizacji w szkołach.

W obszarze edukacji przyrodniczej i społecznej projekt wskazuje na konieczność dostępu do licznych pomocy, wyposażenia i przestrzeni, co w praktyce może być przerzucane

na szkoły i nauczycieli, mimo że odpowiedzialność za warunki materialne ponosi organ prowadzący.

KSNiO sprzeciwia się wpisywaniu do podstawy standardów pracy o charakterze quasi-psychologicznym (strategie rozpoznawania emocji, trenowanie uważności, regulowanie napięcia) bez wsparcia specjalistycznego i bez ochrony prawnej nauczyciela.

Najbardziej rażącym przykładem przekroczenia funkcji podstawy programowej jest nakaz corocznych testów sprawnościowych w ściśle wskazanym okresie i formule, który wprowadza dodatkowe obowiązki organizacyjne, dokumentacyjne i konflikty, bez gwarancji zasobów i procedur zabezpieczających nauczycieli.

2.3. „Warunki i sposób realizacji” – klasy IV–VIII

Zapisy dotyczące klas IV–VIII mają charakter deklaracyjny i roszczeniowy, a w wielu miejscach przerzucają na nauczycieli odpowiedzialność za obszary wykraczające poza ustawowo określone obowiązki szkoły. Projekt obciąża nauczycieli odpowiedzialnością za dobrostan psychiczny, odporność psychiczną, kształtowanie tożsamości, sprawczość oraz aktywność społeczną i obywatelską, co w praktyce oznacza rozszerzenie roli nauczyciela na obszary właściwe dla systemu ochrony zdrowia psychicznego i polityki społecznej.

Szczególnie niepokojące jest normowanie obowiązku tworzenia „środowiska uczenia się” opartego na projektowaniu uniwersalnym, systematycznej indywidualizacji, stałej informacji zwrotnej, pracy projektowej oraz aktywności społecznej uczniów. Są to zadania czasochłonne, wymagające dodatkowych kompetencji i zaplecza organizacyjnego, przy jednoczesnym pominięciu ustawowych ram czasu pracy nauczyciela.

Projekt buduje standard, w którym niepowodzenia edukacyjne, wychowawcze lub społeczne będą przypisywane pracy nauczyciela niezależnie od realnych warunków kadrowych, liczebności klas i dostępności specjalistów.

KSNiO ocenia jako skrajnie nieodpowiedzialne wpisanie do podstawy zadań związanych z dobrostanem psychicznym i odpornością psychiczną bez równoczesnego wzmocnienia sieci pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Projekt zakłada, że nauczyciel ma przejmować funkcje kompensacyjne wobec kryzysów psychicznych uczniów, bez narzędzi prawnych, ochrony i czasu pracy.

Równie niepokojące są zapisy dotyczące „zapewnienia warunków” (sprzęt cyfrowy, platformy edukacyjne, księgozbiory, spotkania), które mają charakter finansowy i organizacyjny, ale nie są powiązane z mechanizmami finansowania – co utrwala przerzucanie odpowiedzialności na szkoły, dyrektorów i nauczycieli.

III. Podsumowanie

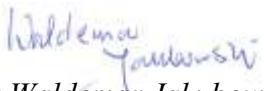
W ocenie KSNiO projekt w obecnym kształcie doprowadzi do dalszego rozszerzania obowiązków nauczycieli o zadania quasi-psychologiczne i w praktyce terapeutyczne, do pogłębienia przeciążenia kadry oraz do eskalacji chaosu organizacyjnego i ryzyk prawnych szkół, przy braku realnego wsparcia finansowego i kadrowego.

Krajowy Sekretariat Nauki i Oświaty NSZZ „Solidarność” wnosi o wycofanie projektu w całości, przeprowadzenie rzeczywistych konsultacji społecznych oraz rozpoczęcie prac nad ewentualnymi zmianami wyłącznie na poziomie ustawowym, w powiązaniu z Kartą Nauczyciela, systemem pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz finansowaniem oświaty.

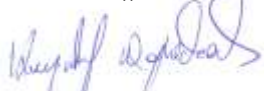
Dodatkowym elementem podważającym rzetelność projektu jest skrajnie krótki termin konsultacji społecznych wynoszący 7 dni, który uniemożliwił rzeczywistą analizę skutków regulacji i naruszył standardy dialogu społecznego. W związku z powyższym KSNiO wniosło również skargę do Prezesa Rady Ministrów na sposób procedowania przedmiotowego rozporządzenia

W imieniu KSNiO NSZZ „Solidarność”

Przewodniczący
KSNiO NSZZ „Solidarność”

dr Waldemar Jakubowski

Zastępca Przewodniczącego
KSNiO NSZZ „Solidarność”

Krzysztof Wojciechowski